

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه ساماندهی پرنده‌های هدایت پذیر از دور (پهپاد) غیرنظامی»
(اعاده شده از شورای نگهبان (۲))

رامین مالک

مشخصات لایحه

دوره دوازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۲۱۳

شماره چاپ:

۵۱۷

تاریخ چاپ:

—

دفتر مطالعات حقوقی

گروه حقوق جزا

مشخصات گزارش

نوع گزارش:

- طرح/ لایحه
 راهبردی
 نظارتی
 پیش‌نویس قانونی

شماره مسلسل:

۲۰۵۰۶-۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۶/۱۷

چکیده

گسترش استفاده از پرنده‌های هدایت‌پذیر در عرصه‌های مختلف نظامی، امنیتی، تجاری و خدماتی، ضرورت تدوین چارچوب‌های قانونی شفاف و کارآمد را بیش از پیش آشکار ساخته‌است. این مسئله به‌خصوص با بروز جنگ دوازده‌روزه، اهمیت توجه به این مسئله را بیش از پیش نمایان کرد. از همین رو، «لایحه ساماندهی پرنده‌های هدایت‌پذیر از دور (پهپاد) غیرنظامی» [۱] به‌منظور ساماندهی فعالیت‌های این عرصه و تضمین ایمنی هوایی در کنار رعایت امنیت عمومی در دستور کار قرار گرفت. با تصویب این لایحه در مجلس شورای اسلامی، شورای محترم نگهبان اشکالاتی را وارد کرد که کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی نسبت به رفع این اشکالات اقدام کرد. در ادامه، به بررسی اشکالات شورای نگهبان و مصوبه کمیسیون در این خصوص پرداخته می‌شود.

۱. مقدمه

گسترش روزافزون استفاده از پرنده‌های هدایت‌پذیر از دور (پهپادها، بالگردها، بالزن‌ها و سایر ابزارهای پروازی بدون سرنشین) که به‌سرعت در حال تبدیل شدن به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی اجتماعی و اقتصادی جوامع هستند، در حوزه‌های مختلف نظامی، تجاری، خدماتی و پژوهشی، ضرورت ساماندهی قانونی این و سایل را دوچندان ساخته‌است. این پرنده‌ها، علاوه بر فرصت‌های گسترده در توسعه فناوری، حمل‌ونقل، کشاورزی و امداد، چالش‌های قابل توجهی در زمینه ایمنی پروازی، امنیت عمومی، حریم خصوصی و مسئولیت حقوقی ایجاد کرده‌اند. بهره‌گیری از ظرفیت‌های این فناوری نوظهور بدون وجود چارچوب‌های شفاف و الزام‌آور در زمینه ثبت، مجوز پرواز، تعیین محدوده‌های مجاز پروازی، بیمه و مسئولیت، و همچنین نظارت بر بخش خصوصی، می‌تواند با تهدیدات جدی همراه شود. در این میان، تدوین و تصویب «لایحه ساماندهی پرنده‌های هدایت‌پذیر از دور (پهپاد)» در ایران، اقدامی ضروری در این راستا محسوب می‌شود.

میثم عظیمی، احمد حکیم‌جوادی، جلیل محبی (ناظران علمی)؛ نرجس امیراحمدی (صفحه‌آرا)

۲. بررسی مصوبه کمیسیون و تبیین نظرات شورای نگهبان

ماده (۳)

در تذکر شورای نگهبان نسبت به ماده (۳) این لایحه، عبارت «قرارگاه نارالله (ع) سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (در موضوعات مرتبط با استان تهران)» مورد اشکال قرار گرفته بود که کمیسیون با افزودن عبارت «و البرز» پس از عبارت «استان تهران» نسبت به اصلاح تذکر مربوط اقدام کرده است که به نظر می‌رسد رافع اشکال صورت گرفته باشد.

ماده (۶)

ذیل این ماده، شورای محترم تفویض بدون ضابطه تعیین تعرفه هزینه‌های مذکور به هیئت‌وزیران را مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی دانسته است که اصلاح صورت گرفته توسط کمیسیون با اصلاح عبارت ماده به صورت «و پس از تأیید هیئت وزیران با درج در بودجه سنواتی به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد» این اشکال را پوشش می‌دهد.

ماده (۱۲)

کمیسیون محترم در خصوص ابهام ناظر به تبصره (۳) ماده (۱۲) با حذف عبارت «حداکثر به مدت سه ماه» و افزودن عبارت «فراجا مکلف است سند رسمی مالکیت را مطابق ماده (۶) این قانون صادر نماید. در صورتی که متقاضی صلاحیت دریافت سند مالکیت را نداشته باشد، مطابق تبصره (۲) این ماده عمل خواهد شد.» نسبت به رفع این ابهام اقدام نموده است لکن به نظر می‌رسد که عبارت اخیر، این مشکل را دارد که مهلت زمانی برای این تکلیف فراجا مشخص نشده است که فراجا تا چه زمانی مکلف است نسبت به صدور سند اقدام نماید و این مسئله به صورت مطلق ذکر شده است که توصیه می‌شود این تکلیف فراجا در صدور سند مقید به زمان سه ماهه از زمان درخواست گردد.

ماده (۱۳)

در خصوص ابهام این ماده مبنی بر ضرورت اعلام این وضعیت‌ها به مردم، ضمن حذف عبارت مورد ابهام، یک تبصره به ماده (۱۳) افزوده شد که تصمیم‌گیری در خصوص اعلام وضعیت امنیتی در سطح محلی برعهده شورای عالی امنیت ملی و شورای امنیت کشور و در سطح ملی بر عهده شورای عالی امنیت ملی است که برطرف‌کننده ابهام مذکور می‌باشد.

ماده (۱۴)

ابهام هیئت عالی نظارت نسبت به این ماده که آیا این ماده صرفاً محدود به جرائم امنیتی است یا همه جرائم که در پاسخ به این ابهام، عبارت «هر نوع جرم از جمله» حذف گردیده و ماده مختص به جرائم امنیتی شده است که به نظر می‌رسد که این اختصاص صحیح نبوده و به سبب اهمیت موضوع ماده (۱۴) در ارتکاب جرائم مختلف امنیتی و غیره، به نظر می‌رسد بهتر باشد که حکم ماده ناظر به همه جرائم باشد که در صورتی که از پهنیاد در هر جرمی از جمله سرقت، مواد مخدر و امثالهم نیز استفاده شد، مرتکب به حداکثر مجازات آن جرم محکوم گردد؛ چرا که عدم توجه به این موضوع در سایر جرائم، می‌تواند موجبات استفاده از این فناوری‌ها در ارتکاب جرائم را فراهم کرده و در مقابل بازدارندگی قانون در برخورد مناسب با این جرائم را خدشه‌دار نماید.

ماده (۱۷)

اصلاحات صورت گرفته در مصوبه کمیسیون با افزودن عباراتی به ماده (۱۷) به منظور رفع اشکال شورای محترم نگهبان در خصوص موارد وجود عذر موجه انجام شده است، به نظر رافع ابهامات مذکور می‌باشد.

۳. نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد که بسیاری از ابهامات و ایرادات شورای نگهبان در مصوبه اصلاحی کمیسیون برطرف شده‌است؛ بکن در دو مورد مصوبه کمیسیون نیازمند اصلاح است:

۱. در ماده (۱۲) تکلیف فراجا در خصوص صدور سند مالکیت، مقید به زمان سه‌ماهه از زمان درخواست متقاضی گردد.
۲. در ماده (۱۴) استفاده از پهباد در همه جرائم موجب تشدید مجازات مرتکب گردد و دلیلی بر اختصاص حکم این ماده به جرائم امنیتی وجود ندارد.

منبع و مأخذ

[1] https://rc.majlis.ir/fa/legal_draft/show/1813432

جداول سخن علنی

شماره ماده	موافق	موافق به شرط اصلاح	مخالف	ارجاع به کمیسیون
ماده (۳)	✓			
تبصره ماده (۶)	✓			
تبصره (۳) ماده (۱۲)		✓		
ماده (۱۳)	✓			
ماده (۱۴)		✓		
ماده (۱۷)	✓			

شماره ماده	مصوبه کمیسیون برای رفع ایرادات شورای نگهبان	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهاری نظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده (۳)	در ماده (۳) پس از عبارت «استان تهران» عبارت «و البرز» اضافه می‌شود.	✓					
تبصره ماده (۶)	در تبصره ماده ۶ عبارت «به‌صورت سالانه به تصویب هیئت وزیران می‌رسد» به عبارت «و پس از تأیید هیئت وزیران با درج در بودجه سنواتی به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد» اصلاح می‌شود.	✓					
تبصره ماده (۳) (۱۲)	در تبصره (۳) ماده (۱۲) عبارت «حداکثر به‌مدت سه ماه» حذف و عبارت زیر به انتهای آن الحاق می‌شود: فراجا مکلف است سند رسمی مالکیت را مطابق ماده (۶) این قانون صادر نماید. در صورتی که متقاضی صلاحیت دریافت سند مالکیت را نداشته‌باشد، مطابق تبصره (۲) این ماده عمل خواهد شد.			✓			

شماره ماده	مصوبه کمیسیون برای رفع ایرادات شورای نگهبان	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهاری نظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده (۱۳)	در ماده (۱۳) عبارت «که در سطح محلی و در محدوده معین توسط شورای امنیت کشور و در سطح ملی با اعلام شورای عالی امنیت ملی تعیین می‌شود،» حذف و یک تبصره به شرح زیر به آن الحاق می‌شود: تبصره- اعلام وضعیت امنیتی در سطح محلی و در محدوده معین توسط شورای عالی امنیت ملی و شورای امنیت کشور و در سطح ملی بر عهده شورای عالی امنیت ملی می‌باشد. در هر حال تصمیم گیری نهایی در خصوص اعلام وضعیت امنیتی، بر عهده شورای عالی امنیت ملی می‌باشد.	✓					
ماده (۱۴)	در ماده (۱۴) عبارت «هر نوع جرم از جمله» حذف می‌شود.			✓			
ماده (۱۷)	اصلاحات زیر در ماده (۱۷) اعمال می‌شود: ۱- بعد از عبارت «حسب مورد» عبارت «در صورت عدم وجود عذر موجه قانونی یا شرعی» اضافه می‌شود. ۲- عبارت زیر به انتهای فراز اول اضافه می‌شود: «در هر حال مالک یا بهره‌بردار یا کاربر موظف است پس از رفع عذر، مراتب فوق را گزارش نماید.» ۳- در فراز آخر، عبارت «بدون عذر موجه قانونی و شرعی» بعد از عبارت «عدم ارائه گزارش» اضافه و عبارت «حداکثر به مدت ۶ ماه» بعد از عبارت «مجوز بهره‌برداری» اضافه می‌شود. ۴- عبارت زیر به انتهای ماده اضافه می‌شود: در مدت توقیف سند مالکیت یا مجوز بهره‌برداری هر نوع معامله یا واگذاری حق بهره‌برداری و حمل و نگهداری پهناد ممنوع است.	✓					

گزیده سیاسی / مدیریتی (پیامک منتخب)

در خصوص مصوبه کمیسیون محترم جهت رفع ایرادات شورای نگهبان در مورد لایحه ساماندهی پرنده‌های هدایت‌پذیر از دور (پهناد) غیرنظامی، با اصلاح مواد (۱۲) و (۱۴)، ضمن رفع ایرادات شورای نگهبان لایحه می‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای نوین کشور در حوزه ساماندهی پهنادهای غیرنظامی باشد.